

Михайлишин Н.П.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет

ПРОЦЕСУАЛЬНА І НЕПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ЕКСПЕРТА-ЕКОНОМІСТА

Економічна експертиза є особливим класом експертних досліджень. Залежно від процесуальної врегульованості виділяють процесуальну і непроцесуальну форми використання спеціальних знань.

Спеціальні знання експерта-економіста включають комплекс економічних і юридичних знань, трансформованих і інтегрованих з метою вивчення діяльності господарюючих суб'єктів і її можливих негативних наслідків [3].

Процесуальна форма – це урегульований нормами процесуального права порядок здійснення процесуальної діяльності і документального закріплення її результатів. Проведення судової економічної експертизи в рамках кримінальної, цивільної і господарської справ є процесуальною формою використання спеціальних знань.

Блок економічних судових експертиз включає експертизу бухгалтерського та податкового обліку, фінансово-господарської діяльності і фінансово-кредитних операцій [2]. Кожен з видів судових економічних експертиз займається дослідженням власних аспектів, у той же час вони мають спільну мету – виявлення ознак фальсифікації економічних показників у фінансово-господарській діяльності економічного суб'єкта.

Призначаючи судово-економічну експертизу, слідчі чи суди зазвичай ставлять на вирішення судових експертів питання щодо обставин, які маловідомі з матеріалів кримінальної справи.

Непроцесуальні форми використання спеціальних знань при розслідуванні економічних злочинів і правопорушень використовуються тоді, коли результати їх застосування не відображаються у процесуальних документах.

До непроцесуальних форм використання спеціальних знань експерта відноситься проведення досудової економічної експертизи (до порушення кримінальної справи), яка включає:

- консультаційну та довідкову діяльність обізнаних осіб (спеціалістів);
- проведення ревізій і аудиторських перевірок;
- участь обізнаних осіб в оперативно-розшукових заходах, у тому числі проведення попереднього дослідження в рамках перевірки первинних

матеріалів для вирішення питань про порушення кримінальної справи, надання технічної допомоги оперативному співробітнику [4].

До непроцесуальної форми використання спеціальних знань відносять також проведення несудової економічної експертизи. По суті, це повноцінне спеціальне дослідження, яке відрізняється від судової експертизи тільки відсутністю процесуальної форми. Кваліфікація експертів, науково-методичний рівень цих експертиз в принципі повинні бути однакові.

Несудова економічна експертиза призначається за запитом адвоката (захисника), інших фізичних та юридичних осіб, зацікавлених у її проведенні. У зв'язку із зростанням правосвідомості і зміцненням законності, проведення несудової економічної експертизи набуватиме дедалі більшого поширення. Як правило, такі експертизи проводяться на платній основі, незалежними експертними організаціями або недержавними експертами.

Одним з напрямків несудової економічної експертизи професор Дерій В.А. по праву вважає неконфліктну експертизу, яка проводиться за рішенням суб'єкта господарювання, який зацікавлений у її проведенні і здійснює всі витрати для забезпечення її повноти, об'єктивності та результативності. У цьому випадку експерт стає головним помічником бухгалтера і керівника [1].

Несудова економічна експертиза відрізняється від судової порядком призначення і суб'єктами, які мають можливість визначати необхідність проведення експертного дослідження і доручати його провадження. Крім того, суд не може впливати на вибір експертної установи і визначати коло питань, на які експерту належить дати відповідь. На відміну від судових експертиз, особа, що проводить несудову експертизу, не несе кримінальної відповідальності за надання завідомо неправдивого висновку.

Вважаємо, що при вирішенні господарських спорів, а також при розслідуванні економічних злочинів працівниками правоохоронних органів до судової економічної експертизи потрібно вдаватися тільки тоді, коли питання, що виникають у справі, не можуть бути вирішені іншими формами використання спеціальних знань.

Чинне законодавство регулює проведення тільки судової економічної експертизи. Лише її результати є самостійним доказом при судовому розгляді господарських спорів. Суд не вправі прийняти як доказ результати експертизи, яка не призначена судом.

Література

1. Дерій В.А. Економічна експертиза діяльності підприємств / В.А. Дерій, Д.І. Дема // Економіка і суспільство. – 2017. – Випуск 11. – С. 508-514

2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5

3. Михайлишин Н.П. Правовий статус судового експерта-економіста, зміст його спеціальних знань і компетенцій / Н.П. Михайлишин, Л.А. Будник // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017.– С. 324-326.

4. Тюнис И.О. Handbook по дисциплине: «Современные возможности судебной экспертизы» [Электронный ресурс] / И.О. Тюнис, О.А. Пахомов, С.В. Ефимов. – Режим доступа: http://www.e-biblio.ru/book/bib/04_pravo/Sovrem_VSD/hb.html

УДК 657

Мужевич Н. В.,

к. е. н., старший викладач кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільського національного економічного університету

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕМОНТУ ТА ОНОВЛЕННЯ ПАРКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Актуальною проблемою господарювання вітчизняних підприємств є планування і забезпечення технічного парку будівельних машин і механізмів (БММ) відповідно до їх виробничої потужності та виробничих потреб. Це пояснюється такими умовами: 1) відсутністю у підприємства достатніх коштів на технічне оснащення; 2) розпродаж технічного майна, незважаючи на економічні наслідки; 3) з огляду на нестачу обігових коштів наявність застарілого технічного устаткування, яке не може виконувати своїх функцій і відсутність коштів на їх оновлення. Ці проблеми потребують вирішення в процесі накопичення коштів на оновлення будівельної техніки, запровадження ефективної амортизаційної політики та обліку витрат на експлуатацію в процесі обрання ефективних баз їх розподілу.

Вітчизняна амортизаційна політика сучасних підприємств, в основному, не відповідає своїм функціям – відтворенню основних засобів, компенсації суми зносу новими інвестиціями, впровадженню новітніх технологій у будівельній галузі.

Ступінь оснащеності будівельних підприємств основними засобами, належний технічний стан і раціональне їх використання – найважливіші